

Styrelsehandling nr 11

Datum 2023-09-20

Diarienummer BB2023-0522

Handläggare

Hanna Wiksten

Telefon: 031-731 50 29

E-post: hanna.wiksten@bostadsbolaget.se

Uppföljning av den ekologiska dimensionen 2022

Informationsärende

Styrelsen för Göteborgs stads bostadsaktiebolag:

Information om Bostadsbolagets årliga uppföljning inom den ekologiska dimensionen 2022 antecknas.

Sammanfattning

För första gången sedan koncernen formaliserat ett miljöledningssystem med gemensamma miljömål och indikatorer, enligt stadens föreskrifter, har en gemensam uppföljning genomförts. Målen utgår ifrån *Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram 2021-2030* med tillhörande planer och en värdering av koncernens betydande miljöpåverkan. Gemensamt är det beslutat att fokusera på tre huvudområden där människan, dvs. hyresgästen, är i fokus; *Giftfritt, Klimatneutralt* (minskad klimatpåverkan, energieffektivisering och cirkulärt) och *Biologisk mångfald och Ekosystemtjänster*.

I rapporten kan man utläsa ett årligt utfall, och i vissa fall en bedömning av måluppfyllelse tillsammans med en beskrivning av genomförda åtgärder, effekt och resultat samt analys och förslag till utveckling och förbättring.

Inom samtliga områden finns behov av utveckling för att kunna nå satta mål. Det finns behov av både ekonomiska och personella resurser för att kunna utveckla nuvarande arbetssätt och tempo. Inom vissa delar behövs det fortfarande utvecklas värdefulla och mätbara indikatorer, vilket görs gemensamt i staden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Uppföljningen visar att det krävs insatser med mer eller mindre ekonomisk påverkan för att miljömålen ska nås i bolaget, koncernen och staden.

Att vara en del i att bygga den hållbara staden kräver resurser, både för de investeringar som behöver göras och för att identifiera och implementera nya arbetssätt. Även om hållbara lösningar vanligtvis är kostnadseffektiva över tid, är vissa åtgärder initialt dyrare.

För att kunna beräkna effekterna behövs ett samhällsekonomiskt perspektiv på kostnader och investeringar, där både kort- och långsiktiga effekter utifrån alla tre dimensionerna av hållbarhet vägs in – ekologisk, ekonomiska och sociala. Framtida risker med traditionella lösningar behöver också beaktas, som till exempel ökade kostnader för klimatanpassning och minskade nyttor med förlorade ekosystemtjänster.

Bedömning ur ekologisk dimension

Uppföljningen av miljömål och delmål i rapporten görs främst utifrån den ekologiska dimensionen och bedömningen ur ekologisk dimension beskrivs i bilaga 1.

Bedömning ur social dimension

De mål och strategier som finns i Göteborg stads miljö- och klimatprogram och i koncernens gemensamma miljöledningssystem bidrar till att skapa förutsättningar för att nå hållbarhet också inom den sociala dimensionen. En god livsmiljö kräver till exempel frisk luft, rent vatten, ett stabilt klimat och en gift- och bullerfri miljö. Att barn och kommande generationer inte ska belastas med problem som kan lösas nu är en utgångspunkt för miljömålen, liksom att människor i andra länder inte ska drabbas av hur vi lever.

Samverkan

Ärendet har inte varit föremål för samverkan.

Bilagor

1. Framtidenkoncernens årliga uppföljning inom den ekologiska dimensionen - verksamhetsåret 2022 Göteborgs stads Bostadsaktiebolag

---

Framtidenkoncernens årliga uppföljning inom den ekologiska dimensionen - verksamhetsåret 2022

Göteborgs stads Bostadsaktiebolag

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Målområde Giftfritt	5
2.1	Giftfritt	5
2.1.1	Andelen byggvaror och produkter i loggböckerna i Byggvarubedömningen som har totalbedömningen rekommenderas eller accepteras ska öka (Nyproduktion & Renovering)	5
2.1.2	Antalet kemiska produkter med utfasnings- och prioriterade riskminskningsämnen som används i egen regi ska minska (Drift & skötsel)	6
2.2	Beskrivning av genomförda åtgärder	6
2.3	Beskrivning av effekt och resultat	6
2.4	Analys av effekt och resultat	6
2.5	Förslag till utveckling och förbättring	7
3	Målområde Klimatneutralt	8
3.1	Minskad klimatpåverkan	9
3.1.1	Klimatneutralt – Minskad klimatpåverkan	9
3.2	Energieffektivisering	10
3.2.1	Klimatneutralt – Energieffektivisering	10
3.2.2	Beskrivning av genomförda åtgärder	11
3.2.3	Beskrivning av effekt och resultat	11
3.2.4	Analys av effekt och resultat	12
3.2.5	Förslag till utveckling och förbättring	12
3.3	Cirkulärt	13
3.3.1	Klimatneutralt – Cirkulärt	13
3.3.2	Beskrivning av genomförda åtgärder	14
3.3.3	Beskrivning av effekt och resultat	15
3.3.4	Analys av effekt och resultat	15
3.3.5	Förslag till utveckling och förbättring	15
4	Målområde Biologisk mångfald och Ekosystemtjänster	16
4.1	Biologisk mångfald och ekosystemtjänster	16
4.1.1	Andelen inköpta material som främjar biologisk mångfald i tillverkningsledet ska öka (Renovering & Nyproduktion)	16
4.1.2	Den biologiska mångfalden och grönytefaktorerna på våra fastigheter ska öka (Renovering, Nyproduktion, Drift	

	&skötsel)	16
4.2	Beskrivning av genomförda åtgärder	17
4.3	Beskrivning av effekt och resultat	17
4.4	Analys av effekt och resultat	17
4.5	Förslag till utveckling och förbättring	17

1 Inledning

Framtidenkoncernen bedriver ett ambitiöst hållbarhetsarbete, med fokus på de områden där vi har stor påverkan. Inom den ekologiska dimensionen utgår vi framför allt från *Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram 2021–2030* med tillhörande planer. Programmet har sin utgångspunkt i FN:s globala hållbarhetsmål *Agenda 2030*, *Sveriges nationella miljömålssystem*, *Parisavtalet* och de utmaningar som Göteborg som samhälle och Göteborgs Stad som organisation står inför för att klara omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Målbilden för programmet är att Göteborg ska ställa om till en ekologiskt hållbar stad till 2030. Det innebär att Göteborg ska vara en av världens mest progressiva städer när det kommer till att förebygga och åtgärda miljö- och klimatproblem. Våra barn och kommande generationer ska inte belastas med problem som vi själva kan lösa. Inte heller ska människor, djur och natur i andra länder behöva påverkas negativt av hur vi verkar.

Programmet har tre fokusområden: *Människan*, *Naturen* och *Klimatet*. För att passa Framtiden har vi stuvat om målen och har i stället huvudområdena *Giftfritt*, *Klimatneutralt* samt *Ekosystemtjänster & biologisk mångfald*. Människan – och då framför allt våra hyresgäster – löper som en röd tråd genom alla dessa områden. När vi har värderat vår betydande miljöpåverkan har vi beaktat var i våra processer en miljöpåverkan uppstår för att hålla fokus på var insatser gör störst skillnad. För att tydliggöra detta så synliggör gör vi i vilka processer som de olika målen ska beaktas. Inom koncernen använder vi olika benämningar och är organiserade på lite olika sätt, och såklart dockar varje bolag in målen så att det passar respektive verksamhet och planering. Övergripande har vi valt att använda processbegreppen *Nyproduktion*, *Renovering*, *Drift & Skötsel*, *Kontorsverksamhet* samt *Förutsättningar för våra hyresgäster att leva hållbart*. Vidare har vi ett mål som bara har betydande relevans för Störningsjourens uppdrag.

Varje år gör Framtidens Miljögrupp en nyvärdering av våra betydande miljöaspekter. Det innebär att över åren kan vissa mål försvinna och nya komma till. Orsaken kan variera, allt ifrån att vi har jobbat så framgångsrikt att vi kommit i mål, till att omvärldsfaktorer bidragit till att en aspekt blivit mer eller mindre betydande. I den miljöutredning som ligger till grund för vår bedömning av miljöaspekter har såklart en prioritering gjorts – vi kan helt enkelt inte arbeta med allt på alla nivåer samtidigt. Och när ett område minskar i betydelse, så finns behov att se över om något annat ska prioriteras upp. Samtidigt kräver de flesta av målen en kraftig omställning och är långsiktiga, med siktet inställt på 2030. Det innebär att vi har möjlighet till ett systematiskt och stabilt målarbete.

Inom några områden är utvecklingsbehovet inte lika stort. Samtidigt är detta områden där det är viktigt att vidmakthålla den nivå som vi uppnått idag, inte sällan tack vare att vi bedrivit ett aktivt arbete inom området. Flera av dessa ingår även i stadens uppföljning. Dessa kategoriseras som *Bevara & uppmuntra*. Detta för att påvisa att övriga mål ska prioriteras om våra resurser inte räcker till allt.

2 Målområde Giftfritt

Vi ska säkerställa att de material och produkter som vi använder i våra fastigheter inte innehåller ämnen som är skadliga för våra hyresgäster och medarbetare eller för göteborgssamhället. Inte heller ska de negativt påverka miljö och människor uppströms i tillverkningsledet eller nedströms när de hanteras som avfall eller allra helst cirkuleras i återvinnings- och återbruksprocesser. Att dokumentera och logga våra produkter i våra fastigheter är viktigt för att möjliggöra framtida återbruk.

Vårt redskap för detta är Byggvarubedömningen. Målet är att alla byggprojekt har en kvalitetssäkrad loggbok som innehåller alla material och produkter som använts.

Vi ska sträva efter att använda produkter som varken innehåller utfasningsämnen eller prioriterade riskminskningsämnen, d.v.s. som har bedömningen

Rekommenderas (grön). Vi ska även se till att vi i princip inte använder

utfasningsämnen, d.v.s. minimerar produkter som har bedömningen Undviks (röd).

Även när det gäller kemiska produkter som vi själva köper in och använder i egen regi ska prioriterade riskminskningsämnen kraftigt minskas och utfasningsämnen minimeras.

2.1 Giftfritt

2.1.1 Andelen byggvaror och produkter i loggböckerna i Byggvarubedömningen som har totalbedömningen rekommenderas eller accepteras ska öka (Nyproduktion & Renovering)

Indikator	Utfal I 2021	Utfal I 2022	Utfal I 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Andel projekt som avslutats under året som har kvalitetssäkrade loggböcker (%)		0%			
Andel leverantörer på ramavtalen för "Servicearbeten och mindre entreprenader" som har kvalitetssäkrade loggböcker		0%			
Andel produkter i loggböcker som färdigställts under året som har bedömningen Undviks (%)	7%	6%			
Andel produkter i loggböcker som färdigställts under året som har bedömningen Accepteras	73%	82%			

2.1.2 Antalet kemiska produkter med utfasnings- och prioriterade riskminskningsämnen som används i egen regi ska minska (Drift & skötsel)

Indikator	Utfall I 2021	Utfall I 2022	Utfall I 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Antal produkter innehållande utfasningsämnen (st/år)	40	45			
Antal produkter innehållande prioriterade riskminskningsämnen (st/år)	31	34			

2.2 Beskrivning av genomförda åtgärder

- Ramavtal – loggbok Byggvarubedömningen - avvikelser internrevision 2022
  - Ny rutin inköp/miljö för våra egna ramavtal – säkerställa att loggbok i Byggvarubedömningen skapas för våra ramavtal
  - Pågående arbete med att få ramavtalsentreprenörer att fylla i produkter i loggbok
- Löpande granskningar av produktförslag för kemikalielista för drift & skötsel för att försöka säkerställa att vi inte tillför nya produkter med riskminsknings-/ eller utfasningsämnen.
- Lathund kemikaliehantering fylls i av förvaltare 2 gånger/år
- Internrevision 2023:
  - Reviderat ett projekt, stickprov på BVB
  - Granskat kemikalier i sex bostadsområden

2.3 Beskrivning av effekt och resultat

Projekt:

Stickprov internrevision: Några produkter som inte fanns med i loggboken hittades.

Drift och skötsel:

Kemikalier som inte finns på listan hittas årligen på intern miljörevision. Lathund för kemikaliehantering inte utförd i praktiken på en del områden.

2.4 Analys av effekt och resultat

Projekt: Kontroll av produkter i loggbok görs inte som regel i våra projekt.

Förvaltning: Kemikaliehantering brister i en del av våra områden. Både förvaring, bristande rensning samt felinköp.

Kemikalielista: Inget aktivt arbete under 2022 från BB med att byta ut de produkter vi har som innehåller riskminsknings-/ eller utfasningsämnen. Fossila drivmedel är en stor andel av dessa, vilket ändå arbetas med att fasas ut med tanke på mål om fossilfria fordon och arbetsredskap.

2.5 Förslag till utveckling och förbättring

Projekt:

Granskning av produkter i loggbok för varje projekt bör göras för att få en bättre kvalitetssäkring av loggböcker. T.ex. gå igenom loggbok med registrerade produkter på byggmöten.

Drift/förvaltning:

Omtag för kemikaliehantering behövs. Se över inköpsbehörigheter för kemikalier – går det att minimera antal inköpare? Skarpare koppling arbetsmiljöansvar och kemikaliehantering?

3 Målområde Klimatneutralt

Att kraftigt minska klimatpåverkan är en av våra största miljöutmaningar. Göteborgs Stads mål är att vara klimatneutralt år 2030. Staden är utvald och har skrivit under att vara en av EU:s *100 klimatneutrala och smarta städer* som ska vara föregångare i omställningen i Europa. Utöver *Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram*, så utgår våra mål från Göteborgs Stads *Energiplan 2022–2030*, *Elektrifieringsplan 2022–2030* samt *Avfallsplan 2021–2030*. Framtiden har även ställt sig bakom *Allmännyttans Klimatinitiativ* samt *Avsiktsförklaring för cirkulärt byggande Göteborg* ("Handslaget").

Inom Framtiden har vi valt att sortera detta omställningsarbete inom tre olika fokusområden: Minskad klimatpåverkan, Energieffektivisering och Cirkulärt.

Inom området **Minskad klimatpåverkan** fokuserar vi på de två delområden som står för Framtidens största klimatpåverkande utsläpp:

- **Minskad klimatpåverkan från våra byggprojekt**, inklusive omställning till utsläppsfria och elektrifierade arbetsmaskiner och transporter. Vi ska minska vår klimatpåverkan med **50% redan 2025** i såväl renoverings- som nybyggnadsprojekt, och minska med hela **90% 2030**. Framför allt är det i materialvalen vi gör skillnad, genom att i hög grad välja återbrukade, återvunna och fossilfria material med låga utsläpp i tillverknings- och transportledet.
- **Minskad klimatpåverkan från våra hyresgästers transporter**. Genom att genomföra Framtidens ambitiösa mobilitetsatsning skapar vi förutsättningar för våra hyresgäster att minska sina klimatpåverkande utsläpp och bidra till att Göteborg är en stad med minimerade utsläpp från transporter.

Inom området **Energieffektivisering** fortsätter vi att minska användningen av fjärrvärme och el, ett systematiskt arbete som vi bedrivit i många år. Vi har två energieffektiviseringsmål som är relativt likvärdiga. Stadens målnivå är formulerat i primärenergi och motsvarar en minskning av fjärrvärme med 30% och fastighets-el (inklusive den verksamhetsel som vi har rådighet över, såsom till tvättstugor och utebelysning) med 25% 2009–2030. Enligt *Klimatinitiativet* ska den köpta normalårskorrigerade energi minska med 30% 2007–2030. Nyproduktion bidrar till måluppfyllelse med en energianvändning motsvarande 75% av kraven i BBR, vilket även uppfyller kravnivån i stadens ramverk för gröna obligationer. Vi skapar även förutsättningar för våra hyresgäster att minska sin elanvändning och fokuserar på att producera lokal förnybar energi, framför allt genom en kraftfull satsning på solceller enligt *Framtidenkoncernens plan för solenergi 2023–2030*. Vi ska även utveckla smarta energisystem med tekniker som effektstyrning och energilager.

Att ställa om till **cirkulära** principer är viktig för att minska vår och hyresgästernas klimatpåverkan och vår konsumtion av varor och material behöver minska och effektiviseras. Vi ska nyttja den redan byggda miljön i så hög grad som möjligt; bevara, reparera och återanvända det vi kan. Vi skapar förutsättningar för att material tillgängliggörs för andra. Vi förebygger uppkomsten av avfall och det som

ändå uppstår ska gå till återvinning. Framför allt mäter vi detta med indikatorn för minskad klimatpåverkan. Men för att hålla ett särskilt fokus på återbruk så har vi en indikator där vi gör en statusbedömning av hur aktivt och effektivt vi arbetar med frågan.

3.1 Minskad klimatpåverkan

3.1.1 Klimatneutralt – Minskad klimatpåverkan

3.1.1.1 Klimatpåverkan ska minska i våra byggprojekt med 50% 2025 och 90% 2030 (Renovering & Nyproduktion)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Minskade klimatpåverkande utsläpp i nyproduktion (%)					
[Indikator för renovering är under framtagande]					

Data saknas

3.1.1.2 Eldrivna arbetsmaskiner på och transporter till byggsplatsen ska öka (Nyproduktion & Renovering)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Andel el av total energianvändning för arbetsmaskiner på våra byggarbetsplatser (%) (i under året avslutade projekt)					
Andel el av total energianvändning för transporter till våra byggarbetsplatser (%) (i under året avslutade projekt) (%)					

data saknas

3.1.1.3 Våra egna arbetsmaskiner ska senast 2025 drivas på el-, vätgas- eller biogas som är förnybart producerad. För de arbetsmaskiner där dessa alternativ inte finns tillgängliga ska de, när det är möjligt, drivas med annat förnybart bränsle som är hållbart producerat. (Drift & skötsel)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Andel el- eller vätgasdrivna arbetsmaskiner [%]		41%			
Antal el- eller vätgasdrivna arbetsmaskiner (st)		237			
Andel förnybart drivna arbetsmaskiner (%)		47%			
Antal förnybart drivna arbetsmaskiner (st)		268			

- 3.1.1.4 2030 har Framtidenkoncernen ett attraktivt och effektivt mobilitetserbjudande som skapar förutsättningar för bostadsproduktion och bidrar till ett ökat hållbart resande (Förutsättning för hyresgäster att leva hållbart). OBS! Mobilitet följs inte upp i denna rapport för året 2022, då utvecklingsarbete kopplat till denna uppföljning framåt pågår tillsammans med Mobilitetsgruppen. Detta avsnitt ska alltså inte fyllas i våren 2023, varken indikatorerna eller analysdelarna.

3.2 Energieffektivisering

3.2.1 Klimatneutralt – Energieffektivisering

- 3.2.1.1 Energianvändningen ska minska med 30% (Renovering, Nyproduktion, Drift & skötsel)

Indikator	Utfall I 2021	Utfall I 2022	Utfall I 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Uppmätt köpt normalårskorrigerad energi (kWh/m ² år)	124	121			
Minskad mängd köpt normalårskorrigerad energi med 2007 som basår (%)	11%	13%			
Minskad mängd normalårskorrigerad energi omräknat till primärenergital i enlighet med BBR med 2010 som basår (%)	11%	13%			

Punkt 1 och 2 avser fastighetsenergi, värme normalårskorrigerad, varmvattenanvändning ej enligt BBR-schablon utan internt använd schablon.

Punkt 3 avser primärenergital för fastighetsenergi, värme normalårskorrigerad, varmvattenanvändning enligt BBR-schablon.

- 3.2.1.2 Alla takytor med goda förutsättningar ska förses med solceller (Nyproduktion & Renovering)

Indikator	Utfall I 2021	Utfall I 2022	Utfall I 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Ackumulerad installerad effekt [kWp] 2023–2030	1 030	1 078			

3.2.1.3 Uppdrag: Starta pilotprojekt för att utveckla och implementera tekniker för smart styrning av och flexibilitetstjänster för effektanvändning i elnätet i kombination med energilagring (Renovering)

3.2.1.4 Uppdrag: Starta pilotprojekt för att undersöka möjligheten att i stor skala minska värmeeffektoppar i fjärrvärmesystemet genom smart styrning och värmelagring (Renovering)

Indikator	Utfall I 2021	Utfall I 2022	Utfall I 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Uppdraget är genomfört					

3.2.2 Beskrivning av genomförda åtgärder

Klimatpåverkan ombyggnation:

- Koncerngemensamt projekt: nuläge klimatpåverkan för typprojekt samt verktyg för minskad klimatpåverkan framöver (redan genomförda projekt).
- Klimatberäknat samt energiberäknat olika fasadalternativ inför en kommande ombyggnation (Bredfjällsgatan, tidigt skede)
- Återbruksåtgärder pågår i 3 projekt
- Återbruk i samband med rivning av Drakblommegatan
- Kunskaphöjande: Två workshops inom tema klimatpåverkan/återbruk – Fastighetsutveckling
- Krav: Klimatförbättrad betong i miljöhus samt kommande balkongplattor

Fossilfritt:

- Utredning om hur nyinköp/leasing av cistern för HVO går till samt vilka krav som ställs på säkerhet/brand – med fokus på Cistern för HVO i Kortedala
- Inga åtgärder genomförda centralt 2022
- Omstart av arbetsgrupp 2023 – miljöstrateg huvudansvarig

Energi:

Energieffektiviserande åtgärder: Vattenoptimering 17.000 lägenheter, injustering värmesystem, driftoptimering, solcellsinstallationer, ny tvättstugeutrustning, vindsisolering, mm.

Funktion för sänkta toppeffektuttag: Bostadsbolaget har sedan något år tillbaka en funktion för sänkt rumsbörvärde i hela sitt bestånd i syfte att sänka dygnstoppeffektuttag på fjärrvärmesystemet. Fler funktioner kan tillkomma utöver detta och utvärderas just nu.

3.2.3 Beskrivning av effekt och resultat

Klimatpåverkan ombyggnation:

- Första klimatberäkning av utfört projekt gjord, fasadprojekt. Svårt att få fram data i efterhand från entreprenör.

Fossilfritt:

Samma status på fossilfria fordon/arbetsmaskiner 2022 som 2021

Energi:

Ett målinriktat arbete har gett resultat med stadigt minskade uttag på fjärrvärme, el och vatten.

3.2.4 Analys av effekt och resultat

Klimatpåverkan ombyggnation:

Frågorna har mycket större fokus än för ett år sen, pga ökad kunskap på Fastighetsutveckling samt utökade resurser i form av utökat antal miljösamordnare. Mycket som är under läroprocess/framtagande av strategier/pilotprojekt ännu. Mycket av det strategiska arbetet görs koncerngemensamt. Svårt att få fram ett nuläge för klimatpåverkan då ombyggnation spretar väldigt mycket.

Fossilfritt:

Arbetet stått stilla senaste året, drivs inte av förvaltningen själv och arbetsgrupp för fossilfritt har svårt att skapa engagemang.

Energi:

En sammanställning som Göteborg Energi tagit fram för funktionen sänkt rumsbörvärde är att den bidragit till att sänka toppeffektuttagen motsvarande en kostnadsbesparing på 2-3 miljoner.

3.2.5 Förslag till utveckling och förbättring

Klimatpåverkan ombyggnation:

- Få ett nuläge för klimatpåverkan ombyggnation och börja arbeta med att ta aktiva produktval i våra större projekt för att påbörja sänkning.
- Utredning krävs av målkonflikt för ekonomi i projekt - Hur ska den ekonomiska modellen se ut för att även klara av återbruk och sänkt klimatpåverkan?
Viss andel tillval för hg i stamreoveringar är förutsättning för projektets ekonomi - krock med mål om sänkt klimatpåverkan. Vad som räknas som standardhöjande åtgärd skapar hinder för återbruk och sänkt klimatpåverkan.

Fossilfritt:

- Tydligare styrning behövs för att öka takten i utbyte av fossila drivmedel/maskiner.
- Stopp för nyinköp av fossilt drivna arbetsmaskiner/redskap
- Budget behöver avsättas för utbyte av redskap för att nå mål till 2025.

Energi:

Vi är i uppstarten för att se hur vi kan sänka effektuttag på el, dels genom lastdelning men också genom lagring och att koppla upp mot aggregatortjänster.

3.3 Cirkulärt

3.3.1 Klimatneutralt – Cirkulärt

3.3.1.1 Avfallsmängden i våra byggprojekt ska minska med 40% (Renovering & Nyproduktion)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
[Indikator är under utveckling]					

Begär in avfallsstatistik från byggprojekt sen 2019

3.3.1.2 Graden av återbruk ska öka (Renovering & Nyproduktion)

3.3.1.3 Inköpta berg- och jordprodukter i byggprojekten ska i hög grad bestå av återanvänt eller återvunnet material (Renovering & Nyproduktion)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Andel återanvända eller återvunnet material i inköpta berg- och jordprodukter i byggprojekten (%)					

Kommentar från utemiljöstrateg: inte önskvärt att återanvända jordprodukter pga stor mängd lera och ogräs, utan enbart sten och krossprodukter.

3.3.1.4 Överskottsmassor som tekniskt och miljömässigt bedömts användbara ska återanvändas eller återvinnas (Renovering & Nyproduktion)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Andel återanvända eller återvunna massor i byggprojekten (%)					

förekommer massor i BBs projekt?

3.3.1.5 Våra hyresgästers konsumtionsbaserade utsläpp och avfallsmängder ska minska (Förutsättningar att leva hållbart)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Mängd restavfall (kg per lägenhet)	347	312			

stor minskning restavfall 2022, 10% jämfört med 2021, ev felkälla?

3.3.1.6 2030: Minst 90 % av användarna ska vara nöjda med avfallshanteringen (Förutsättningar att leva hållbart)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Kundnöjdhet avfallshantering (%)	76%	76,6 %			

3.3.1.7 2030: Alla boende ska ha fastighetsnära möjligheter att lämna produkter till återanvändning (Förutsättningar att leva hållbart)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2030
Andel fastigheter där det finns möjlighet att fastighetsnära lämna produkter och material till återanvändning (%)					

data saknas. Definition fastighetsnära? Egen regi eller totalt?

Egen regi: Återbruksrum 5 st (Guldheden 2 st, Järnbrott, Majorna, Robertshöjd), Fixoteket Hammarkullen, Fixoteket Rannebergen, Fixoteket Biskopsgården.

Stöttar med lokal: Gratisbutiken i Kortedala.

3.3.1.8 De konsumtionsbaserade utsläppen, engångsartiklar och avfallsmängden från vår kontorsverksamhet ska minska (Bevaka & uppmuntra)

3.3.2 Beskrivning av genomförda åtgärder

Verksamhetsavfall:

- Statistik på byggavfall från våra projekt sammanställs

Återbruk

- Drakblommegatan: Arbetet med att hitta avsättning internt för mycket av material, växter/träd och inredning vid kommande rivning. Demonteringsbeskrivningar i rambeskrivning samt utvärdering på genomförandeplan för återbruk vid anbud.
- Återbruksinventering i tidigt skede i 1-2 projekt
- Återbruk av taktegel i två projekt
- Utemiljöprojekt – föreskriver alltid återbrukad sten från vårt interna stenlager i första hand

Hyresgästavfall

- Avfallssatsningen: pågående satsning sen 2019, förbättrad interna rutiner för avfallshantering samt tydligare kommunikation mot hyresgäst.
- 2022 delades områdesguider ut till samtliga hyresgäster med lokalt anpassad avfallsinformation.
- Projektering av nya avfallssystem i 5 områden. Prioritering av utvecklingsområden samt ökad möjlighet till sortering. Byggnation startad 2023 för 2 projekt.

3.3.3 Beskrivning av effekt och resultat

Verksamhetsavfall

- Data för byggavfall i våra projekt finns samlat, analys har ej hunnits med.

Återbruk

- Första upphandling med krav på återbruk, handlingar för demontering framtagna i kommande rivningsprojekt.
- Flytt av växter från Drakblommegatan till närliggande områden - stort engagemang från miljövärdar.
- Återbruk börjar testas i en del av våra projekt, även i sent skede - t.ex. taktegel.

Hyresgästavfall

- Minskning restavfall och ökade kundbetyg

3.3.4 Analys av effekt och resultat

Återbruk

- Mycket mer kunskap och erfarenheter om återbruk krävs
- Ekonomimodell, standardhöjande åtgärder, hyresnivåer i projekt kan göra återbruk svårare att få till. Mycket frågetecken kring vad vi kan göra/inte i dessa frågor.

Hyresgästavfall

- Avfallssatsningens arbete har gett resultat, tydlig kommunikation kan hjälpa i avfallsbeteendet
- Utökade sorteringsmöjligheter sänker mängden restavfall

3.3.5 Förslag till utveckling och förbättring

Återbruk:

- Mer kunskap och erfarenheter - bygga lärdomar om återbruk och att detta får kosta lite extra tid/pengar när det görs för första gången.
- Utredning krävs av målkonflikt för ekonomi i projekt - Hur ska den ekonomiska modellen se ut för att även klara av återbruk och sänkt klimatpåverkan? Standardhöjande åtgärder utan nya produkter?

Hyresgästavfall:

- Förvalta material, rutiner och lärdomar från Avfallssatsningen - få in i det dagliga arbetet.
- Bygga nya avfallssystem för utökade sorteringsmöjligheter enligt prioriteringslista. Kräver budgetering och prioritering.
- Utöka möjligheter för att lämna till återanvändning för hyresgäster - återbruksrum mm.

4 Målområde Biologisk mångfald och Ekosystemtjänster

Förlusten av biologisk mångfald är ett av de största globala miljöproblemen idag enligt FN:s vetenskapliga expertpanel för biologisk mångfald IPBES och ett område där Framtiden kan göra stor skillnad för Göteborg med stora markytor spridda över staden. Det övergripande målet för Göteborg är att ha en hög biologisk mångfald, vilket innebär att Göteborg senast 2030 ska ha tillräckliga arealer av naturtyper och livsmiljöer med rätt skötsel för att bevara de arter som finns i kommunen och ge förutsättningar för att utveckla ekosystemtjänster. Göteborgs Stad ska också bidra till den biologiska mångfalden regionalt, nationellt och globalt. För Framtiden innebär det att vi i så väl planering, projekt som förvaltning ska vi tillvarata och utveckla andelen grönska, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Vår gröna infrastruktur ska även utvecklas som en del i insatserna för klimatanpassning för att möta de oönskade effekterna av klimatförändringar. Vi ska även säkerställa att de material, biobaserade, som vi köper in – direkt eller via entreprenad – främjar biologisk mångfald uppströms i produktionsledet. Detta är av extra stor vikt då vi för minskad klimatpåverkan ökar andelen biobaserade material.

4.1 Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

4.1.1 Andelen inköpta material som främjar biologisk mångfald i tillverkningsledet ska öka (Renovering & Nyproduktion)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2025
Indikator under utveckling (andel inköpta material som främjar biologisk mångfald)					

4.1.2 Den biologiska mångfalden och grönytefaktorn på våra fastigheter ska öka (Renovering, Nyproduktion, Drift & skötsel)

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvär de 2025	Målvär de 2025
Indikator under utveckling (ökad biologisk mångfald och grönytefaktor på våra fastigheter)					

4.2 Beskrivning av genomförda åtgärder

- Gräsytor har gjorts om till höggräsytor och ängar
- Insektshotell, högstubbar skapats, dödved placerats ut
- Växtmaterial i planteringar väljs med hänsyn till blomning året runt och pollinerare

4.3 Beskrivning av effekt och resultat

- Mängden insekter och fjärilar upplevs ha ökat
- Fler hyresgäster blir medvetna om vikten av biologisk mångfald då de ser insektshotell mm

4.4 Analys av effekt och resultat

- Svårt att i nuläget följa upp och få mätbara värden
- Vikten av kunskap hos personal och information till hyresgäster spelar stor roll på resultat

4.5 Förslag till utveckling och förbättring

- Stort behov av att uppdatera Bostadsbolagets kartor/GISy, vilka verkar som underlag i arbetet med grönytor, trädinventeringar, ytor för biologisk mångfald samt punktobjekt, skötselplaner och krontäckning mm
- Trädinventering och I-Tree analyser behöver göras - dvs inventering och värdering av trädens ekosystemtjänster och ekonomiska värden för samtliga Bostadsbolaget träd (detta har redan gjorts i övriga koncernen).
- Se över krontäckning i våra områden för att verka för rätt insatser på rätt platser
- Ta fram trädpolicy så att nedtagna träd ersätts och grönytefaktor inte minskar